

עניינים תוכן

2	מבוא
4	פרק 1-רקע היסטורי: המלחמה של ארה"ב בזירה
4	הפסיפסית מלחמת העולם השנייה
4	יחסי ארה"ב יפן – רקע היסטורי (סוף המאה ה-19 עד מלחמת העולם השנייה)
6	מתקפת פרל הרבור – סיבות והשלכות
8	הצטרפות ארה"ב למלחמת העולם השנייה
8	הקרבות העיקריים בזירה עד ההחלטה להטיל פצצת אטום
11	פרק 2: טרומן וההחלטה על הטלת הפצצה הראשונה
11	אודות הביוגרפיה הצבאית של טרומן
11	מה ידע טרומן על הפצצה
12	עבודת המטה ושותפי הסוד
13	שיקולים והתלבטויות של טרומן בהטלת הפצצה הראשונה
16	תוצאות מיידיות בשטח ובממשל היפני
17	תבוסת גרמניה במלחמת העולם הראשונה
18	פרק 3 – הטלת הפצצה השנייה על נגסאקי
18	שיקולי המטה והיועצים
18	מה הייתה טענת טרומן
19	תוצאות בשטח ביפן
19	סוף המלחמה והחתימה על הסכם
20	פרק 4- הערכה וביקורת על החלטתו של טרומן
22	סיכום
24	ביבליוגרפיה

מבוא

נושא עבודת מחקר זו היא בחקר ההחלטה של נשיאי ארה"ב, כאשר שאלת המחקר שתנחה אותי בעבודה היא – "מה היו השיקולים של הנשיא טרומן בהחלטתו להשתמש בנשק אטומי נגד יפן ב-1945?" הטלת פצצות האטום על יפן היה מהלך צבאי חסר תקדים, הן בתוצאות המיידיות שלו והן בהשלכות ארוכות הטווח שלו שהשפיעו לא רק על ארה"ב או יפן, אלא על העולם כולו. ברצוני לבדוק מה היו השיקולים או החלופות שעמדו לנגד עיניו של הנשיא טרומן, מדוע בסוף החליט להטיל פצצות אטום, ועד כמה הבין טרומן את ההשלכות והתוצאות של הטלת פצצה הרסנית כזו.

מלחמת העולם השנייה, שנקראת גם "המלחמה הצודקת" הייתה מלחמה שבה כל המדינות המשתתפות נפגעו, ולא רק הצבאות והחיילים, אלא גם העורף (מלבד ארה"ב). המלחמה הייתה יחודית ונראה שלאחריה העולם לא היה כפי שהיה לפניו. אם זה הלכי המחשבה שהשתנו כל הנוגע לפעילות התקפית של מדינות, או יציאה למלחמות, אם זה היחסים הבינלאומיים בין מעצמות גדולות וכינון של מדינות חדשות דמוקרטיות, ואם זה השינוי המשמעותי בעולם בעקבות השימוש בפצצת אטום על אוכלוסייה – השינוי נגע בכל ההיבטים המדיניים, פנימיים ואפילו פיסכולוגיים הן במדינות המערב וגם במדינות אחרות. המתקפה הגרעינית של ארה"ב על יפן העמידה את כל העולם, ללא יוצא מן הכלל תחת איום גרעיני של חיסול מידי וטוטאלי. שנים רבות לאחר הטלת הפצצה החלו לבקר מדענים, יועצים ומצביאים את החלטתו של טרומן, אך רק ממרום השנים הצליחו אותם אישים לבקר את ההחלטה. בעבודה זו ארצה לבדוק מה היו השיקולים בזמן אמת, מה היו הדעות של היועצים, המדענים ושותפי הסוד בכל הקשור להמשך הלחימה מול יפן והכנעתה.

מבנה העבודה :

בפרק הראשון אציג רקע היסטורי ממוקד על יחסי העימות בין יפן לארה"ב מסוף המאה ה-19, מבצעים וקרבות מרכזיים בין יפן לארה"ב, מתקפת פרל הרבור וההשפעה שלה על העימות בין ארה"ב ליפן ועל השיקולים של טרומן בהמשך הלחימה. בפרק השני אדון בשיקולים הישירים והעקיפים שעמדו לנגד עיניו של טרומן בבואו לקחת החלטה על המשך הלחימה ביפן והכנעתה ללא תנאים. אציג את הביוגרפיה של טרומן שרלוונטית לנושא, עד כמה טרומן ידע על הפצצה, שנת ההתלבטות, מה היו התוצאות המיידיות בשטח לאחר הטלת הפצצה, החישוב המספרי, עד כמה השיקולים המספריים היו נכונים לפני ואחרי המתקפה האמריקאית, והקשר של מקרה גרמניה לאחר מלחמת העולם הראשונה להחלטתו של טרומן על הטלת הפצצה על יפן. בפרק הרביעי אדון בשיקולים של טרומן בהטלת הפצצה השנייה – "איש שמן" על נגסאקי, השלכות מידיניות וחתימה על הסכם כניעה מול יפן, ומה הייתה טענתו המרכזית של טרומן שתמכה בהטלת הפצצה השנייה. בפרק החמישי אבדוק את ההשלכות קצרות הטווח של הטלת פצצת אטום על יפן, בהקשר של השפעה על העם האמריקאי, העם היפני והחיילים. ומה היו השלכות ארוכות הטווח בהקשר של השפעה על התנהלות העולם מכאן והלאה.

פרק 1-רקע היסטורי : המלחמה של ארה"ב בזירה

הפסיפסית מלחמת העולם השנייה

יחסי ארה"ב יפן – רקע היסטורי (סוף המאה ה-19 עד מלחמת העולם השנייה)

היחסים בין ארה"ב ליפן נרקמו כבר מסוף המאה ה-18, עם התחזקות הכלכלית והטכנולוגית של יפן, תהליך שנתמך ע"י בריטניה וצרפת לאחר סוף מלחמת העולם הראשונה והוא עוד יותר עד סוף המאה ה-19. האינטרס האירופי לקידומה של יפן, היה לצורך יצירת כוח שיגביל את רוסיה הצארית באסיה¹.

ארה"ב שלחה משלחות דיפלומטיות כבר בסוף המאה ה-18 ליפן והייתה הראשונה שפתחה בפני יפן את העולם המערבי המודרני, ובתקופה זו היחסים בין המדינות היו טובים, ואף נרשמה עלייה יפנית לארה"ב.

בסוף המאה ה-19 הואץ תהליך ההתפתחות הטכנולוגית והתעשייתית ביפן : היא ייבאה ידע

טכנולוגי מהמערב, הוקמו בה תאגידי ענק כמו מיצ'י ומיצ'ובישי, והיא החלה להשתלט על השווקים באסיה אך ליפן תמיד היו שתי מגבלות מרכזיות, האחת מגבלת השטח, לא היה ליפן מספיק שטח על מנת להתפתח מבחינה תעשייתית, וחלקאית, וחומרי גלם, ועל כן היא הסתמכה על מדינות שכנות במזרח אסיה שישפקו לה את חומרי הגלם, לכן מתקופה זו ואילך, מדיניות החוץ של יפן תמיד חתרה להרחבת הגבולות והשגת זיכיונות כלכליים במזרח אסיה, על חשבון של סין וקוריאה שהיו ספקיות חומרי הגלם גם של ארה"ב ואירופה². במקביל לתהליך התחזקותה של יפן, סין נחלשה, ויפן הפכה להיות המדינה השלטת העיקרית באסיה, והמדינה המודרנית הראשונה שיש לה גם צבא גדול וחזק שיכול להגן על שאיפותיה הכלכליות. המחסור השטח מחייה, שהגביל את ההתפתחות הכלכלית של יפן, הביא את המדינה לנסות לכבוש שטחים משכנותיה במזרח אסיה, לשחרר עמים תחת כיבוש קולוניאליסטי ולהקים גוש בראשותה – "אזור השפע המשותף של אסיה המזרחית הגדולה".

עד מלחמת העולם הראשונה, ההתפשטות היפנית נעשתה בתיאום מול בריטניה וארה"ב, מאחר והם ראו ביפן גורם של קידמה, מודרנה וסדר היכול לבלום את רוסיה הצארית באזור³.

יפן ניצחה מס' קרבות, בכל הנוגע להשפעה על קוריאה, נגד סין ונגד רוסיה הצארית, ובכך ביססה את מעמדה כאימפריה עולמית ששואפת לגדול. כבר במלחמת העולם הראשונה, הצטרפה יפן למדינות ההסכמה והכריזה על מלחמה נגד גרמניה. יפן ניצלה את המלחמה על מנת להשתלט על אזורים רבים בסין במונגוליה. לאחר סיום המלחמה, בוועידת השלום, דרשה יפן להוסיף סעיף שדורש שיווין בין הגזעים, מדינות אירופה דחו את הדרישה, ודחייה זו הביאה להתרחקותה של יפן ממעצמות מאירופה ופירוק הברית שנחתמה בשנת 1914.

בשנת 1918, כוחות יפנים כבשו את הנמלים והעיירות החשובים במזרח סיביר, תחת הדרישה האמריקאית והאירופית לעשות כך, על מנת להחליש עוד יותר את ברית המועצות. היפנים לא פינו את כוחותיהם לאחר הכיבוש, דבר שיצר חיכוך נוסף בין האמריקאים ליפנים, אשר הראשונים דרשו מהם לפנות את נוכחותם, לבסוף יפן הסכימה לכך⁴.

ב-1922 ביטלה בריטניה את בריתה עם יפן, ויפן נאלצה להשגת משטחי חצי האי שנדונג, ואף הסכימה לצמצום החימוש הימי שהעניק לה מכסות נמוכות יותר מאלה של ארה"ב ובריטניה. שנתיים לאחר מכן,

¹ Hasegawa, Tsuyoshi, *Racing the enemy : Stalin, Truman, and the surrender of Japan*, Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 2005, pp 18-19 (see: Hasegawa, Racing)

² Payson, Treat J, *Japan and the United States, 1853-1921*, Stanford U.P. 1982. Pp 28-29 (see: Payson, Japan)

³ Hasegawa, Racing, pp 31-33, 36

⁴ מירון מדיני, *מפורט ארתור עד הירושימה : עלייתו ונפילתו של המיליטריזם היפני*, תל אביב : משרד הביטחון - ההוצאה לאור, 2006. עמ' 42-43, 47 (להלן : מירון, מפורט)